

El sənətkarına el vəfası...

Bu gün Aşıq Ələsgərin doğulduğu gündür...

Şahənə MÜŞFİQ

Azərbaycan aşıq şeirinin ən böyük nümayəndələrindən olan Aşıq Ələsgər 1821-ci ildə özünəxas təbii gözəllikləri ilə seçilən, sazın, sözün vətəni hesab olunan Göyçə mahalının Ağkilsə kəndində anadan olub. Atası Alməmməd kişi dülgərliklə məşğul olurdu, kəndin sayılıb-seçilən insanlarından idi.

Uşaq yaşlarından xüsusi təhsil ala bilməyən Ələsgər fitri istedadla malik idi. O, el şənliklərində, məclislərdə, böyüklərin söhbətlərində danışılan nağılları, dastanları, rəvayətləri, hədisləri güclü yaddaşında saxlayar, sonra olduğu kimi başqalarına danışırdı. El aşıqlarının məclisləri, toy-şənliklərdə oxunan el havaları onda saza, sözə maraqla oyadıb, gələcək şairin, aşığın püxtələşməyində rol oynayıb. Onun ilk şeirləri də elə bu təsirlərlə yaranıb.

Oğlunun istedadını gören atası aşıq sənətinin sirlərini öyrənməsi üçün onu dövrünün məşhur söz sənətkarlarından olan Aşıq Alının yanına şeyirdliyə qoyur. Aşıq Alıdan aldığı ustad dərsləri Ələsgərin bir sənətkar kimi yetişməyində mühüm rol oynayır. Çox keçmir ki, Aşıq Ələsgərin apardığı məclislərin sorağı hər tərəfə yayılır. O, Göyçə ilə yanaşı, İrəvan, Naxçıvan, Qazax, Qarabağ, Gəncə, Kəlbəcər və digər yerlərə toy, şadlıq məclislərinə dəvət edilir. Aşıq sazi, sözü, ədəb-ərkanı ilə el-oba içində ustad sənətkar kimi böyük şöhrət qazanır.

Gənc yaşlarında sevdiyi qıza qovuşa bilməməsi onun çox gec evlənməyinə sə-

bəb olur. Həyatı heç də asanlıqla keçməyən şairin ahılıq dövrü isə daha çətin və məşəqqətli hadisələrlə tuş gəlir. Yaşadığı çətinliklər, bədbəxt hadisələr onun şair ürəyini bədbin hisslərlə doldurur. Onun sənətkar ürəyi elə tutulur ki, bir daha əli-nə saz alıb çala bilmir.

Bu da azmış kimi, erməni daşnaklarının şairin vətəni Göyçədə törətdiyi qırğınlar ona çox böyük mənəvi ağrı yasaqdır. Bu qırğınlar noticəsində Aşıq Ələsgər doğma el-obasından köçkün düşməyə də məcbur qalır və ailəsi ilə birlikdə Kəlbəcərin Yanşaq kəndinə, oradan da Tərtərə köçür. İki il sonra doğma el-obasına qovuşan aşıq 1926-cı ildə ömrünü burada tamamlayır.

Aşıq Ələsgərin zəngin irsi vəfatından bir əsrə yaxın zaman keçməsinə baxmayaraq, bu gün də sevilərək oxunur, el şənliklərini bəzəyir. Onun yaradıcılığı bədahətən söylədiyi geraylı, qoşma, tənqid, deyişmə, ustadnamə, müxəmməs və digər janrlardakı əsərlərdən ibarətdir. Şeirlərin-

də başlıca yeri məhəbbətin tərənnümü, gözəllərin vəsfi, təbiət gözəlliklərinin təsviri, əxlaqi-tərbiyəvi fikirlərin təbliği, ictimai eyblərin tənqidi tutur.

Dövrünün savadlı şəxslərindən biri olan Aşıq Ələsgər bir çox dünya elmləri ilə yanaşı, İslamı da dərinləndirən birisi kimi ad qoyub və bu sahəyə öz yaradıcılığında gəniş yer verib:

*Ələsgər xümsünən zəkatın verə
Əməlin mələklər yazı dəftərə,
Hər yanı istəsə, baxanda görə,
Təriqətlə bu sevdalı gərəkdə*
-deyən Dədə Ələsgər öləcəyi günü belə bir gün öncədən öz yaxınlarına xəbər verib. Yaradıcılığında nəsihətəməz şeirlərə gəniş yer verən Aşıq Ələsgər xalq tərəfindən sevib sevilən el ağsaqqalına çevrilib.

Aşıq Ələsgərin yaradıcılığında nəsihətlərin əks olunduğu şeirlər - ustadnamələr mühüm yer tutur. Aşığın əxlaqi-tərbiyəvi mövzuda olan "Gərəkdə", "Olmaz" şeirləri xalq müdrikiyini, sənətkarın böyük həyat təcrübəsini əks etdirir:

*Bu dünyanı mən təcrübə eylədim,
Namərd körpü salsa, onda ad olmaz.
Bir mərd ilə ağı yesən, şirindi,
Yüz namərdlə şəkər yesən, dad olmaz.*

Təkcə Azərbaycan ədəbiyyatında deyil, həmçinin, Azərbaycan aşıq sənətində də mühüm yer tutan Aşıq Ələsgərin yaratdığı hər misra, hər beyt, hər bənd dillər əzbəridir. Cəmiyyətin, həyatın bütün mövzlərini, bütün detallarını öz yaradıcılığında layiqincə əks etdirməyi bacaran şairin könül pıçıltıları sanki hər mövzudan xəbər verimlərinə misal çəkildiyi bütün mövzularda, bütün nüanslarda çox uğurlu tapıntıya çevrilir. Sanki bir atalar sözü, el məsəli kimi dildən-dilə, ağızdan-ağıza doluşaraq illər, əsrlər adlayır. Öz zəngin yaradıcılığı, bədii irsi ilə aşıq sənətində nadir sənətkarlıq məktəbi yaratmış Aşıq Ələsgər əsərləri durduqca var olacaq.